

Digisyrjäytyminen synnyttää etsivän vanhustyön tarvetta

Vanhusneuvostopäivä 21.10.2026

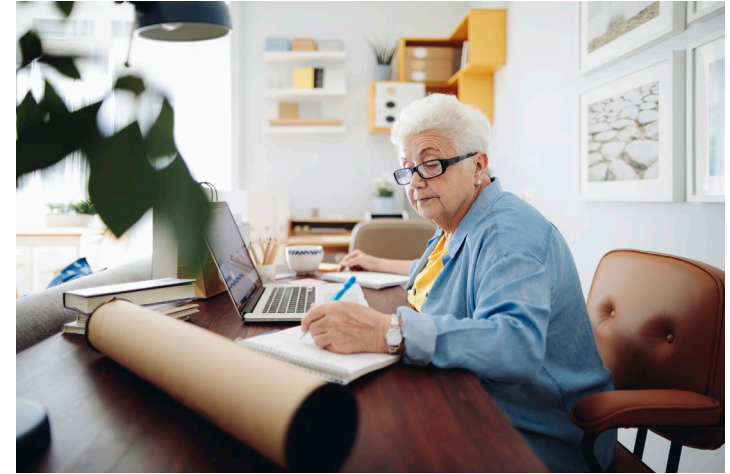
Päivi Tiittula

Etsivän vanhustyön verkostokeskus /VALLI ry

Gerontologiaan erikoistunut yhteiskuntatieteilijä

Suuri osa ikääntyneistä on aktiivisia digipalvelujen käyttäjiä eikä vanhempia ihmisiä voida pitää yhtenäisenä "digitaitamattomana" ryhmänä

Vähintään digitaaliset perustaidot omaavien osuus 16-89-vuotiaista kasvoi 75 prosentista 87 prosenttiin vuosien 2023-2025 välillä. Digitaitoraportti 2026

Korpela (2025) käyttää käsitettä tilannesidonnainen digitaalinen kansalaisuus.

Ikääntynyt voi käyttää teknologiaa oma-aloitteisesti, valikoiden, toisen henkilön tukemana, vastentahtoisesti tai pakon edessä.

Vuoden 2026 Digitaitoraportti antaa ikääntyneiden digikäytöstä kaksijakoisen kuvan:

Digitaidot ovat vahvistuneet selvästi, mutta samalla **merkittävä osa tarvitsee edelleen tukea ja kohtaa haasteita palvelujen käytössä.**

Raportin mukaan:

38 % suomalaisista tarvitsee vähintään usein apua digipalveluiden tai laitteiden käytössä

7 % kertoo, ettei osaa käyttää digilaitteita tai internetiä lainkaan yli 65-vuotiaista

43 % kokee tarvitsevänsä opastusta sote-verkkopalvelujen käytössä, yli 75-vuotiaista vastaava osuus on 56 %.

Raportissa korostetaan, että digituen tarve ei ole vain teknistä. Moni tarvitsee rohkaisua, rinnalla kulkemista ja varmuutta siitä, että toimii oikein

Toimintakyky ja elämänmuutokset

- muistisairaudet
- näön heikkeneminen
- muut toimintakyvyn muutokset
- työelämästä poistuminen, jolloin päivittäinen digiharjoittelu vähenee

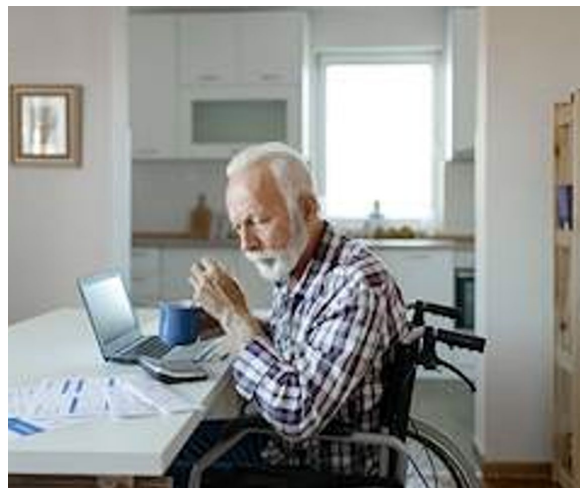
Huolet ja pelot

Raportin mukaan:

- 69 % suomalaisista on huolissaan digihuijauksista
- puolet kokee huijausten heikentäneen luottamusta digitaaliseen yhteiskuntaan.
- Pelko virheen tekemisestä voi johtaa asioinnin keskeyttämiseen

Tekniset ja taloudelliset haasteet

Digitaalisten palvelujen jatkuvat muutokset, päivitykset laitteiden ja ohjelmistojen hankinnan ja ylläpitokustannukset

Tuen tarve ja sen puute Omaiset ja läheiset hankkivat laitteita, opastavat, auttavat tunnistautumisessa ja ylläpitävät ikääntyneen digitaalista asiointikykyä. Tällaista tukea voidaan kuvata digitaalisena hoivana. Tuki mahdollistaa palvelujen käytön, mutta voi myös kuormittaa läheistä ja tehdä iäkkään riippuvaiseksi avustajasta ja lisätä esim. taloudellisen kaltoinkohtelun vaaraa

Digipalveluihin pääsyn esteet:

palvelurakenteet, kieli, tunnistautuminen, laitevaatimukset

Palvelujen monimutkaisuus syrjäyttää

- 32 % on keskeyttänyt viranomaisasian hoitamisen, koska pelkäsi toimivansa väärin
- 24 % on keskeyttänyt asioinnin liian monimutkaisen kielen vuoksi
- oikean palvelun löytäminen koetaan vaikeaksi
- palvelusta toiseen ohjaaminen heikentää luottamusta

Miten digisyrjäytyminen synnyttää kohtaamatonta avuntarvetta?

- Digitaalinen kanava muuttuu ensisijaiseksi tai ainoaksi käytännössä toimivaksi yhteydenottotavaksi.
- Ikääntynyt ei pysty käyttämään kanavaa itsenäisesti osaamisen, laitteiden, tunnistautumisen, toimintakyvyn, luottamuksen tai tuen puutteen vuoksi.
- Yhteydenotto, ajanvaraus, hakemus, oirearvio tai seuranta ei toteudu tai jää kesken.
- Palvelujärjestelmään ei synny kontaktia, jonka kautta tarve tunnistettaisiin ja arvioitaisiin.
- Avuntarve jää näkymättömäksi, pitkittyy tai kasautuu muiden haasteiden kanssa.
- Tarvitaan tavoitettavaa, ihmislähtöistä ja verkostoihin perustuvaa työtä, joka löytää henkilön myös palvelujärjestelmän ulkopuolelta.

Etsii , kohtaa, tunnistaa

Jalkautuva työ: ovelta-ovelle,
kauppakeskukset, lähialueet
taloyhtiöihin, kohtaamispaikat

Alueellinen monitoimijainen
verkostotyö*

Yhteistyö- ja palvelupolut
organisaatioiden yhdyspintatyönä:
Kokonaisvaltainen avuntarpeen
tunnistaminen ja siihen vastaaminen
systeemisellä yhteistyöllä

Kuuntelee, jäsentää, valtaistaa

Etsivä vanhustyö on rinnalla kulkevaa
tavoitteellista ammatillista
työskentelyä yhdessä iäkkään kanssa

lähäs saa tukea , jäsenystä omaan
arjen haasteisiin
voimaantuu/valtaistuu -> toimijuus
vahvistuu

Taustalla alueellinen monitoimijainen
verkostotyö*, josta löytyy osaamista
erilaisiin tarpeisiin

tukee osallisuutta, saattele ja varmistaa

Ymmärrä iäkkään tarpeet toiveet ,
rohkaista ja tue osallistumaan
toimintaan, ryhmiin.

Löydä vertainen , tuki-/ linkkihenkilö,
vapaaehtoinen ryhmä ,
Varmista saavutetun muutoksen
ylläpito

Taustalla alueellinen monitoimijainen
verkostotyö*, josta löytyy osaamista
erilaisiin tarpeisiin

Etsivä vanhustyö

Etsivän vanhustyön vaikutus- mekanismit

Toimijuutta kannattelee erityisesti koherenssin tunne, joka rakentuu kolmesta toisiaan vahvistavasta ulottuvuudesta:

◆ Ymmärrettävyys

- ikääntynyt saa sanoja ja merkityksiä tilanteelleen
- epämääräinen huoli jäsentyy
- ympäröivä maailma ja palvelujärjestelmä näyttäytyy vähemmän kaoottisena

◆ Hallittavuus

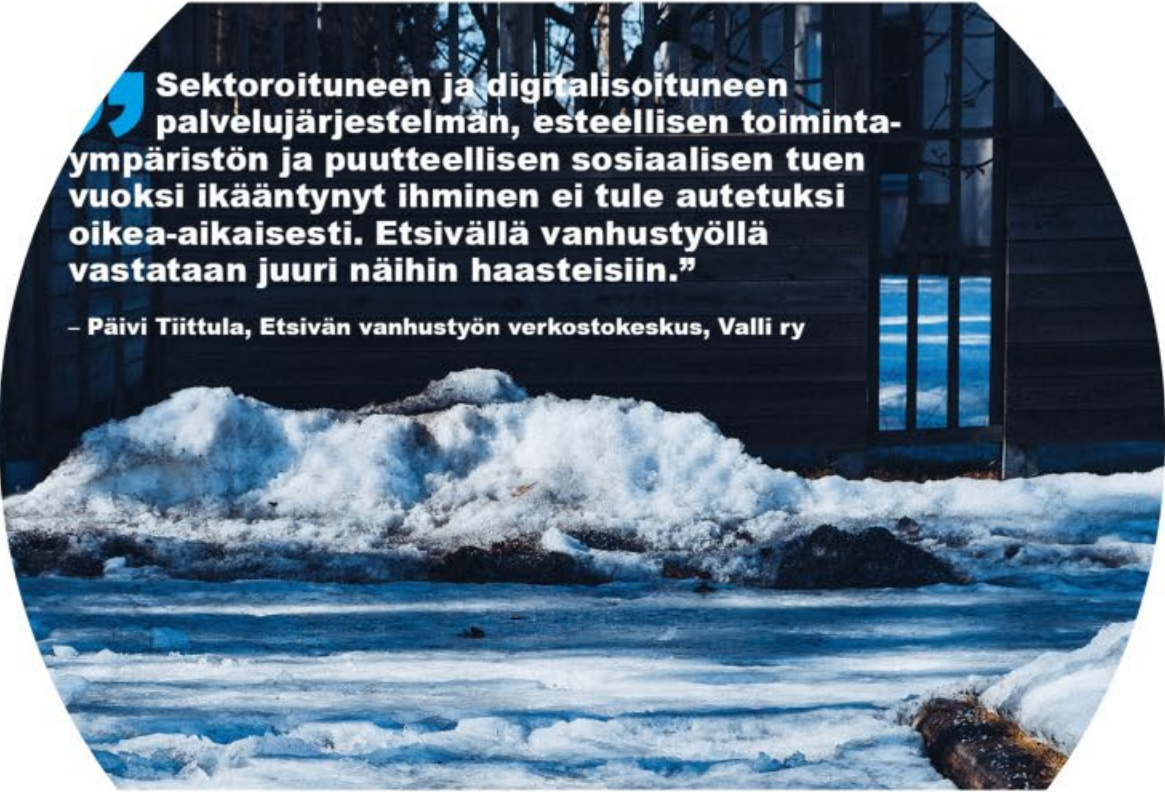
- arjen tilanteet eivät tunnu täysin hallitsemattomilta
- ikääntynyt kokee, että tukea on saatavilla
- eteneminen tapahtuu omaan tahtiin

◆ Merkityksellisyys

- kokemus omasta arvosta ja kuulluksi tulemisesta
- halu sitoutua tukeen tai seuraaviin askeleisiin

→ Kun nämä vahvistuvat, ikääntyneen psykososiaalinen kuormitus kevenee ja toimijuuden edellytykset paranevat.

-

Sektoroituneen ja digitalisoituneen palvelujärjestelmän, esteellisen toimintaympäristön ja puutteellisen sosiaalisen tuen vuoksi ikääntynyt ihminen ei tule autetuksi oikea-aikaisesti. Etsivällä vanhustyöllä vastataan juuri näihin haasteisiin.”

– Päivi Tiittula, Etsivän vanhustyön verkostokeskus, Valli ry

- Miten saan asiani hoidettua?
- Mistä saisin tietoa, tukea?
- Kuka auttaa, kun olen yksin?
- Miten pääsen osallistumaan
- Mihin olen oikeutettu ,
- Saanko palveluja?
- En kykene.../ en osaa.. /
- en uskalla .../ en halua.../ en jaks.../ en pysty...

Rakenteelliset tekijät
Konteksti, jossa eletään
Yksilölliset tekijä

->

TOIMIJUUS

Etsivä vanhustyö kohdistuu kohtaamattomaan avuntarpeeseen ja hetkeen, jossa iäkkään toimijuus on jo heikentynyt, mutta ei vielä täysin kadonnut

- ikääntyneen kokemus minäpystyvyydestä
- tosiasiallista mahdollisuus toimia
- ymmärtää ja selvittää omaa tilannettaan
- vaikuttaa arkeaan koskeviin asioihin
- tehdä valintoja, löytää ja ottaa vastaan tukea

➤ **Haavoittuvuus ei ole vain yksilön ominaisuus – se syntyy ihmisen elämäntilanteen, toimintakyvyn, sosiaalisten suhteiden, toimintaympäristön ja palvelujärjestelmän yhteisvaikutuksesta**

AVUN TARPEEN TUNNISTAMINEN JA TAVOITTAMINEN PALVELUJEN RAJAPINNOILLA

Avuntarpeen tunnistaminen ja ohjaaminen etsivään vanhustyöhön

35 %

Oma tai läheisen
yhteydenotto

34 %

Sosiaali -ja
terveyspalveluista

18 %

Neuvonta ja
ohjauspalveluista

TUNNISTETUT TARPEET

55 %

Asiakkaiden kuvaama merkittävin tarvekokonaisuus liittyi psykososiaaliseen hyvinvointiin. (Yksinäisyyteen, ihmissuhteisiin, tukiverkon puutteeseen ja keskustelutuen tarpeeseen, turvattomuuteen).

Muita tyypillisesti tunnistettuja tuen tarpeita

- Toimintakyvyn heikkeneminen
- Mielenterveys ja/tai riippuvuusongelma
- Haastava elämäntilanne
- Muistin heikkeneminen tai epäily
- Digisyrjäytyminen
- Arjessa pärjäämisen haasteet
- Palvelujen kohtaamattomuus

➤ **Etsivän vanhustyön työntekijöiden havaintona, että lähes kaikilla etsivän vanhustyön asiakkaille taustalla edellisten lisäksi digisyrjäytyminen**

VAIKUTUSMEKANISMIT

Etsivän vanhustyön ydin on toimijuuden vahvistaminen –
psykososiaalinen tuki ja koherenssin tunne ovat sen
keskeisiä edellytyksiä.

Mihin etsivän vanhustyön tuki useimmiten kohdistuu:

- Keskusteluapua
- Tukea arjen haasteisiin
- Tukea asioiden hoitoon
- Apua yksinäisyyteen/
ihmiskontakteihin
- Tukea toimijuuteen
- Tukea oikeisiin palvelui-
hin pääsemiseksi

**KASVOKKAISET
ASIAKASTAPAAMISET** 2579

**MUUT
KOHTAAMISET** 6651

**KOHTAAMISET
YHTEENSÄ** 8634

OHJAUTUMINEN ETSIVÄN VANHUSTYÖN TUEN JÄLKEEN

Etsivästä vanhustyöstä saadun tuen jälkeen tapahtunut ohjautuminen

48 %

HYTE- toimintaan kolmannen sektorin,
kunnan tai seurakunnan toimintaan

22 %

Tuli autetuksi etsivällä työllä

14 %

Hyvinvointialueen palveluihin

4 %

Itse kustannettavaan palveluun

Ohjautumiset perustuvat seurantatietoon asiakkuuden aikana ja sen päättyessä.

ASIAKKAIDEN KOKEMUKSET JA KOETUT HYÖDYT ETSIVÄSSÄ VANHUSTYÖSSÄ

97 %

Asiakkaita suosittelee etsivää vanhustyötä muille ikäihmisille

Koettuja hyötyjä ja edistymisaskelia

52 %

Asiakkaita, joilta palaute kerättiin, koki työskentelyn jälkeen parempaa kykyä vaikuttaa omaan elämäänsä.

52 %

Koki vaikutusmahdollisuuksiensa parantuneen

48 %

Koki mielialansa parantuneen

47 %

Koki yksinäisyytensä vähentyneen

44 %

Koki toiveikkuuden tulevaisuuden suhteen lisääntyneen

43 %

Koki arjessa pärjäämisen parantuneen

34 %

Koki parannusta ihmissuhteissa

ASIAKKAIDEN PALAUTE

98,5 %

Koki etsivän vanhustyön tuoneen
myönteistä muutosta elämään

Etsivän vanhustyön asiakaspalaute

94 %

Minua
kuunneltiin ja
kohdeltiin
arvokkaasti

100 %

Sain tarvitsemani
tiedon ymmär-
rettävästi

96 %

Tuki vastasi
tarpeitani

92 %

Yhteistyö eteni
minulle
sopivaan
tahtiin

Mitä jos digin syrjäyttämiä ei tavoiteta ?

Taso	Mahdollisia seurauksia
Yksilö	Palvelu tai etuus jää saamatta; hoito viivästyy; riippuvuus läheisistä kasvaa; itsemäärääminen ja osallisuus heikkenevät; yksinäisyys ja turvattomuus voivat lisääntyä.
Läheiset	Digitaalisen hoivan vastuu kasvaa; kuormitus lisääntyy; puolesta asiointiin liittyy tietosuoja- ja itsemääräämiskysymyksiä, valtuutukset
Palvelujärjestelmä	Avuntarve havaitaan myöhään; palvelupolku pirstoutuu; sama asia kiertää useissa kanavissa; neuvonnan ja korjaavan tuen tarve kasvaa.
Yhteiskunta	Yhdenvertaisuus ja luottamus heikkenevät; hyvinvointi- ja terveyserot voivat kasvaa; digitalisaation hyödyt jakautuvat epätasaisesti.

**Selvitys etsivän vanhustyön
kohderyhmistä,
vaikutusmekanismeista ja
kehittämistarpeista**

Päivi Tiittula, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry

SELVITYKSEN AINEISTON KERÄÄMISESSÄ MUKANA OLLEET TOIMIJAT:

Betesda-säätiö sr

www.betesda.fi

Fingerroosin säätiö

www.fingerroos.net

Järvenpään seurakunta, diakoniatyö

www.jarvenpaanseurakunta.fi

Kotokartanosäätiö

www.kotokartanosaatio.fi

Omakotisäätiö

www.omakotisaatio.fi

Riihimäen kaupunki, avoimet hyvinvointipalvelut

www.riihimaki.fi

Suvanto ry

www.suvantory.fi

Turun Lähimmäispalveluyhdistys ry

www.kotikunnas.fi

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry/

Etsivän vanhustyön verkostokeskus

www.valli.fi

Selvitys etsivän vanhustyön kohderyhmistä, vaikutusmekanismeista ja kehittämistarpeista

Kiitos, otathan yhteyttä!

[Etsivän vanhustyön verkostokeskus](#)

Päivi Tiittula

paivi.tiittula@valli.fi

Valli.fi

[Ikäteknologiakeskus](#) | [VALLI ry](#) | [Valli.fi](#)

Suvi Hitunen

Suvi.hiltunen@valli.fi

**Selvitys etsivän vanhustyön
kohderyhmistä,
vaikutusmekanismeista ja
kehittämistarpeista**